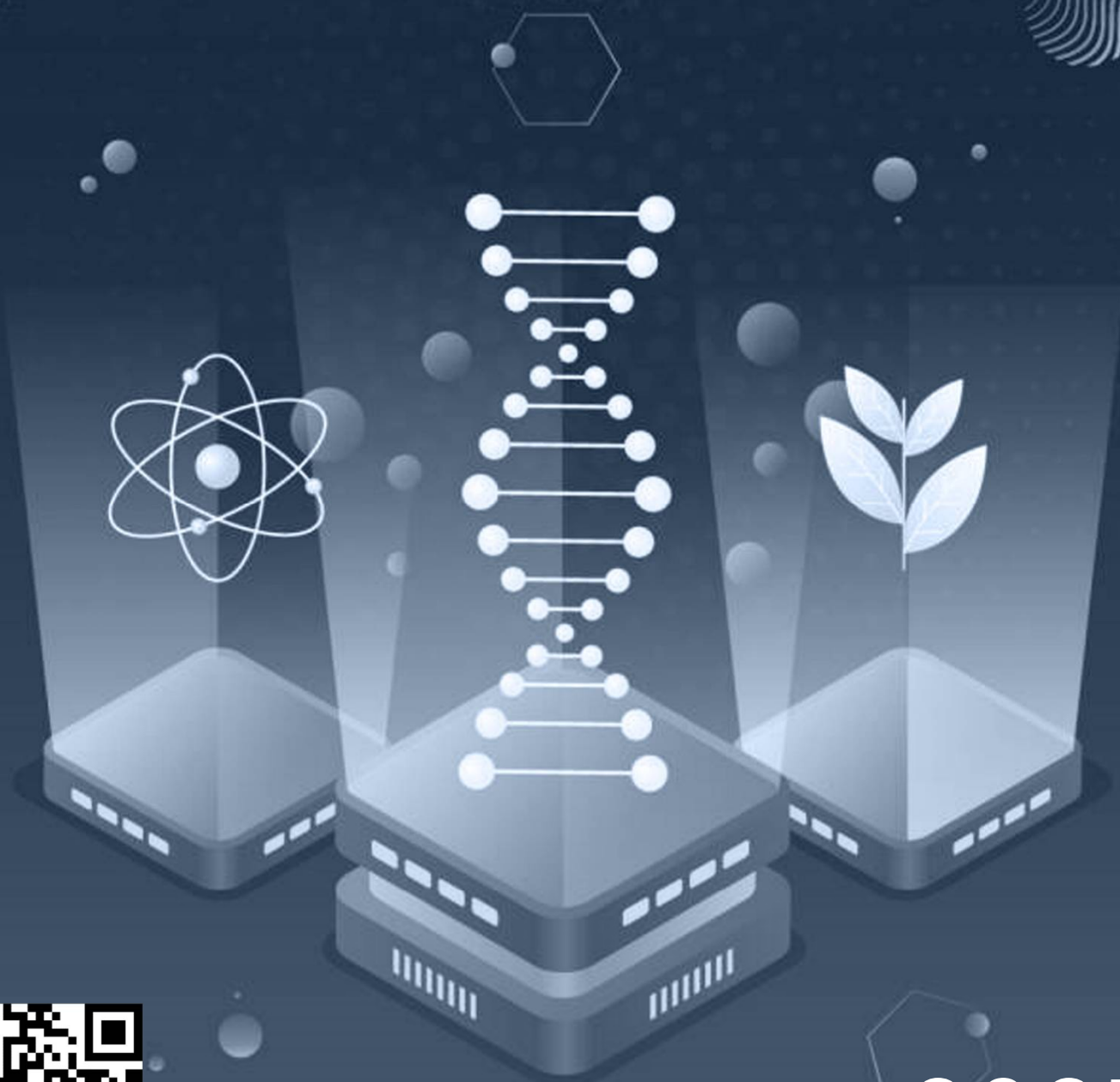

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

JOURNAL OF MAMUN SCIENCE

Volume 3, Issue 6 **2025**

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

3 JILD, 6 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

TOM 3, HOMEP 6

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 3, ISSUE 6

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MA'MUN SCIENCE» | JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

№6 (2025) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0000-2025-6>

Бош мухаррир: | Главный редактор:
Chief Editor:

Urazbayeva Dilbar Abdullayevna
Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor
Ma'mun Universiteti NTM

Бош мухаррир ўринбосари: | Заместитель
главного редактора: | Deputy Chief Editor:

Xudoynazarov Egambergan Madrahimovich
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),
dotsent Ma'mun Universiteti NTM

TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI | EDITORIAL BOARD | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

FILOLOGIYA FANLARI (INGLIZ TILI)

Axmedov Oybek Saporboyevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

O'rozboyev Abdulla Durdibayevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
Ma'mun Universiteti NTM

Kalandarov Oybek Ruzimbayevich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Ma'mun Universiteti NTM

Yakubov Muzaffar Kamildjanovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Ma'mun Universiteti NTM

Galiyeva Margarita Rafaelovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Nasrullayeva Nafisa Zafarovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor
Samarqand davlat chet tillari instituti

Cho'ponov Otanazar Otojonovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)
Urganch davlat universiteti

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Ma'mun Universiteti NTM

Samandarova Lola Sultanovna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

FILOLOGIYA FANLARI (RUS TILI)

Cho'ponov Otanazar Otojonovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)
Urganch davlat universiteti

Ruzmetov Surojbek Allaberganovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Urganch davlat universiteti

FILOLOGIYA FANLARI (NEMIS)

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Urganch davlat universiteti

FILOLOGIYA FANLARI (O'ZBEK TILI)

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Ma'mun Universiteti NTM

TARIX FANLARI

Anatoliy Sagdullayevich Sagdullayev

Tarix fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi Fanlar
akademiyasining haqiqiy a'zosi

Ashirov Adhamjon Azimbayevich

Tarix fanlari doktori, professor,
O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasi Tarix instituti.

Goncharov Yuriy Mixaylovich

Tarix fanlari doktori, professor
Altay davlat universiteti Rossiya

Shaydurov Vladimir Nikolayevich

Tarix fanlari doktori, dotsent
Leningrad davlat universiteti Rossiya

Abdullayev Utkir Ismoilovich

Tarix fanlari doktori (DSc),
dotsent Urganch davlat universiteti

Matkarimova Sadoqat Maqsudovna

Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent
Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Timur Pulatovich

Tarix fanlari nomzodi, dotsent
Ma'mun Universiteti NTM

Abdalov Umidbek Matniyazovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),
Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

Jumaniyozova Mamlakat Tojiyevna

Tarix fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Urganch davlat universiteti

Xo'jamuratov Umarjon Rustamovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Urganch pedagogika instituti

PSIXOLOGIYA FANLARI

Shoumarov G'ayrat Baxromovich

Psixologiya fanlari doktori, professor; akademik
O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasining haqiqiy a'zosi

Kryukova Tatyana Leonidovna

Psixologiya fanlari doktori, professor
Kostroma davlat universiteti Belorusiya

Karpinskiy Konstantin Viktorovich

Psixologiya fanlari doktori, professor
Grodno davlat universiteti Belorusiya

IQTISODIYOT FANLARI

Ruzmetov Baxtiyar

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ma'mun Universiteti NTM

Sherov Alisher Bakberganovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Voronsova Yuliya Vladimirovna

Iqtisodiyot fanlari nomzodi

Moskva davlat boshqaruvi universiteti

Jabborov Umarbek Rustambekovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Cho'ponov San'at Otanazarovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Niyazmetov Islambek Masharipovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

PEDAGOGIKA VA FALSAFA FANLARI

Sardor Sharifzoda O'razboy Tabib o'gli

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Adilov Zafar Yunusovich

Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Slepko Yuriy Nikolayevich

Psixologiya fanlari doktori, professor

Yaroslav davlat pedagogika universiteti

Xazova Svetlana Abduraxmanovna

Psixologiya fanlari doktori, dotsent Kostroma
davlat universiteti Belarusiya

Kalandarova Madina Baxadirovna

Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

TIBBIYOT FANLARI

Yuldashev Baxrom Sobirjanevich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Ravshanbek Babajonovich

Tibbiyot fanlari doktori, professor

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Esamuratov Aybek Ibragimovich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Samandarova Barno Sultonovna

Biologiya fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Tajiyeva Zebo Baxodirovna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Nazarova Maloxat Berdiboyevna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Xudaynazarova Salomat Ruzibaevna

Tibbiyot fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent pediatriya tibbiyot instituti

ILMIY JURNAL TEXNIK KOTIBI

Sultanov Samandar Maxmud o'g'li

Arxeolog (tadqiqotchi pedagog)

Ma'mun Universiteti NTM

Журнал включен в перечень ВАК национальных научных изданий, рекомендуемых для публикации
основных научных результатов диссертаций по медицинским наукам постановлением
№ 01-08/3068/17 от 27 сентября 2024 г.

Page Maker | Верстка | Саифаловчи: Xurshid Mirzaxmedov

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,

улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,

Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

FILOLOGIYA

1. **Bekposhsha Ahmedova**
OGAHIYNING “GULSHANI DAVLAT” ASARI LEKSIKASIDAGI ARABIY SO‘ZLAR
TAHLILI.....7
2. **Nasirov Abdurahim Abdumutalipovich**
O‘ZBEKISTON – XITOIY HAMKORLIGIDA XITOIY TILINING ROLI VA AHAMIYATI.....13
3. **Marg‘uba Abdullayeva**
AFROSIYOB ANTROPONIMINING TAHLILI VA TALQINI.....18
4. **Raufjon Maxmudov, Bahram Abdusharipov**
INGLIZ LEKSIKASI VA O‘ZBEK TILINING SUBSTRAT BIRLIKLARI O‘RTASIDAGI
MUNOSABAT.....23
5. **Raufjon Maxmudov, Bekposhsha Ahmedova**
OGAHIYNING TARIXIY ASARLARI LEKSIKASIDA QO‘LLANGAN SO‘ZLARNING
BADIY-ESTETIK FUNKSIYALARI.....29
6. **Сайёра Самандарова**
ХОРИЖДА ТАҲСИЛ ОЛГАН ЖАДИД МАКТАБИ ЎҚУВЧИЛАРИ.....35

PEDAGOGIKA

1. **Чикалова Анна Вадимовна**
СТРУКТУРА БАЗОВОГО ПРОЦЕССА ПОДГОТОВКИ СПОРТСМЕНОВ 16-20 ЛЕТ В
ЛЕГКОАТЛЕТИЧЕСКОМ СЕМИБОРЬЕ.....43

TARIX

1. **Собиров Курбонбой**
ЎЗБЕКИСТОН ХУДУДИДА ТЕМИР ДАВРИ СУҒОРИЛИШ ТАРМОҚЛАРИ ТАРИХИГА
ДОИР БАЎЗИ БИР МУЛОҲАЗАЛАР.....50
2. **Atadjanova Dilnoza**
XIVA ME‘MORCHILIGI MEROSIDA YOG‘OCHGA ISHLOV BERISH AN‘ANALARI.....54
3. **Muborak Madrimovna Matyakubova**
XVIII–XIX ASRLARDA XIVA XONLIGI ADABIY MUHITIDA O‘ZBEK,
QORAQALPOQ VA TURKMAN SHOIRLARINING O‘RNI.....58
4. **Matnazarova Gulnoz Baxtiyorovna**
QUYI AMUDARYO REGIONIDA ENEOLIT VA BRONZA DAVRI MUNCHOQLARI
O‘RGANILISH SAHIFALARIGA DOIR BA‘ZI MULOHAZALAR.....63
5. **Эримматова Гулноза Азимбой қизи**
РОССИЯ ВА ХИВА ХОНЛИГИ БИЛАН САВДО АЛОҚАЛАРИ ТАРИХИГА
ОИД БАЎЗИ ЧИЗФИЛАР.....67

6. Абдалов Умидбек ХОРАЗМ ВОҲАСИДА ИЛК ЎРТА АСР АҲОЛИСИ ДАФН ИНШОАТЛАРИНИ ЎРГАНИШ НАТИЖАЛАРИ.....	71
7. Babayazov Umidbek Pulatovich QADIMGI XORAZM VOHASIDA IQLIM O‘ZGARISHLARI VA DEHQONCHILIK MADANIYATINING SHAKLLANISHI.....	75
8. Собиров Курбонбой ҚУЙИ АМУДАРЁ ХУДУДИ ПАЛЕОГЕОГРАФИЯ ХОЛАТИ, ЎЗЛАШТИРИЛИШ БОСҚИЧЛАРИ.....	79
9. Rajabova Dinora Shavkatovna QORAQALPOQLARNING XORAZM HUDUDIGA KO‘CHIB KELISHINING A.BOLTAYEV MATERIALLARIDA YORITILISHI.....	84
10. Разикова Дилором Кадыровна ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА ЯПОНИИ В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ: КЛЮЧЕВЫЕ ЭТАПЫ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ.....	88
11. Adamova Farangizbonu Jamol kizi, Khalliyeva Gulnoz Iskandarovna THE CHARACTER ANALYSIS OF JACK IN THE NOVEL JACK RAYMOND.....	104

TARIX

Собиров Курбонбой-

Урганч давлат университети

Тарих кафедраси профессори, т.ф.н.

**ЎЗБЕКИСТОН ХУДУДИДА ТЕМИР ДАВРИ СУҒОРИЛИШ ТАРМОҚЛАРИ
ТАРИХИГА ДОИР БАЪЗИ БИР МУЛОҲАЗАЛАР**<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.20641664>**АННОТАЦИЯ**

Мақолада Ўзбекистон худуди маданий-хўжалик микровоҳаларда суғорилиш тармоқлари фаолиятлари тарихи таҳлил қилинган.

Калит сўзлар: [Key words]. Итина М.А, Баратов С.Р., Раҳманов У.В, Матрасулов Ш, Садуллаев Б, Раҳимов Ш, Мухамеджанов А, Валиев О.С. Бурякова Э.В, Сагдуллаев А.С, Аскарлов А, Абдуллаев Б, Хуфф Д, Шайдуллаев Ш.Б., Заднепровский Ю.А., Ўзбекистон, Амударё, Зарафшон, Чирчик, Сиёб, Норин, Қорадарё, Шерободдарё, Якке-Парсан-2, Хумбузтепа, Чордара, Кумрабад, Лолазар, Сарой, Шўроб, Жарқўтон, Кучук,Талашкан-1, Эйлатан, Бозорқала.

Собиров Курбонбой —

профессор кафедры истории

Ургенчского государственного университета

**НЕКОТОРЫЕ СООБРАЖЕНИЯ ПО ИСТОРИИ ИРРИГАЦИОННЫХ СЕТЕЙ
ЖЕЛЕЗНОГО ВЕКА НА ТЕРРИТОРИИ УЗБЕКИСТАНА****АННОТАЦИЯ**

В статье анализируется деятельность оросительные системы культурно-хозяйственных центров территории Узбекистана.

Ключевые слова: Итина М.А, Баратов С.Р, Раҳманов У.В, Матрасулов Ш, Садуллаев Б., Раҳимов Ш, Мухамеджанов А, Валиев П, Сагдуллаев А.С, Аскарлов А, АбдуллаевБ, Хуфф Д, Шайдуллаев Ш.Б, Заднепровский Ю.А, Узбекистан, Амударье, Шерабаддарье, Карадарье, Якке–Парсан-2, Хумбузтепа, Чардара, Кумрабад, Лолазар, Сарои, Шуроб, Жаркутан, Кучук, Талашган-1, Эйлатан, Базаркала.

Sobirov Kurbonboy –

Professor of the Department of History,

Urgench State University

**SOME REMARKS ON THE HISTORY OF IRRIGATION NETWORKS DURING THE
IRON AGE IN THE TERRITORY OF UZBEKISTAN**

ABSTRACT

The article analyzes the history of irrigation networks in cultural and economic microdistricts in the territory of Uzbekistan.

Keywords: Itina M.A., Baratov S.R., Rakhmanov U.V., Matrasulov Sh., Sadullayev B., Rakhimov Sh., Mukhamedjanov A., Valiyev O.S. Buryakova E.V., Sagdullayev A.S., Askarov A., Abdullayev B., Khuff D., Shaydullayev Sh.B., Zadneprovsky Yu.A., Uzbekistan, Amudarya, Zarafshan, Chirchik, Siyab, Naryn, Karadarya, Sherabadarya, Yakke-Parsan-2, Khumbuztepa, Chardara, Kumrabad, Lolazar, Saray, Shurab, Djarkutan, Kuchuk, Talashkan-1, Eylatan, Bazarkala.

КИРИШ ВА ДОЛЗАРБЛИГИ

Ўзбекистон тарихида мил.авв.X-V асрлар темир даври атамаси адабиётлар саҳифасидан ўрин олган. Баъзи адабиётларда мазкур тарихий давр архаик номи ҳам кузатилади. Мазкур тарихий давр жамиятида кечган бирқатор сифат ва миқдорий жиҳатлари билан бронза давридан фарқлаш ҳолати анча кенг, аммо бронза даври аҳолиси хўжалик соҳаларида эришган натижалари Темир даври аҳолиси фаолиятларида ахамияти сақланиб қолган. Мазкур мақолада Ўзбекистон маданий-хўжалик микрохоҳаларида истиқомат қилган аҳолининг Амударё, Зарафшон, Чирчиқ, Сиёб, Норин, Қорадарё, Шерободдарёлар ҳадясида қандай даражада фойдаланишини ёритиш назарга олинган.

МЕТОДЛАР ВА ЎРГАНИЛИШ ДАРАЖАСИ

Ўзбекистон республикаси вилоятларида турли атамада археологик экспедиция ва гуруҳлар томонидан кенг қамровли тарзда олиб борилган археологик тадқиқотлар натижаларини қамраб олган нашрларда қайд қилинган тарихий маълумотларни назарий-қийсий таҳлил асосида ушбу мақола мазмунини ёритиш мумкин.

Маданий-хўжалик микрохоҳалари Темир даври жамиятини иқтисодий ва этник-маданий муносабатларни ривожланишини бронза даври жамиятида кечган муносабатлар асосида давом этган. Хоразм экспедицияси ходимлари Жанубий Оролбўйи ҳудудида мил.авв.IX-VII асрларда кечган иқтисодий ва этник маданий муносабатлар тарихи Хумбузтепа ва Якке-Парсан-2, манзилгоҳида истиқомат қилган аҳоли фаолиятлари билан боғланади. Тарихий маълумотларга кўра, илк темир даврига оид Якке-Парсан-2 ёдгорлиги аҳолиси Оқчадарё irmoғидан суғорилиш тармоқларини чиқариб, деҳқончилик ва уй чорвачилигини ривожлантирган, шу муносабат билан ишлаб чиқариш хўжалигини доимий касб-кориға айлантирганлар. [1-С.107-129.]

Мил.авв. VII асри иккинчи ярмида воҳа аҳолиси томонидан Туямўйин ҳудудида Амударё сўл соҳили ҳудудиға уланган баландликда Хумбузтепа ёдгорлиги милодий IV асргача кулолчилик маркази бўлган. Манзилгоҳ маданий қатламларидан турли вазифани бажарадиган кулол идиш-тавоқлар, катта хажмда хумлар (бутун холда) топилган. [2-С.33-42]. Шу тариқа Хоразм воҳасида мил.авв.IX-VII асрларда турар-жойларни иқтисодий-этник маданий муносабатларни ривожланишиға бўлган омиллар Амударё тараққиётига боғлиқ бўлган. Турар-жойларнинг топографик жойлашиши тўғрибурчак шаклда бўлган. Хумбузтепа ёдгорлигини топографик жойлашиш ҳолатини ойдинлаштириш имконияти мавжуд эмас, Амударё асосий қисмини “дегиш” натижасида асосий қисми сақланиб қолмаган, фақат 1 гектарда қазимша ишлари олиб борилган. Амударёдан суғорилиш иншоотини чиқариб, теvarак-атрофда зироатчилик билан шуғулланганлар, уларни баландлиги 0,50-0,70 см. Сарик рангда хумлар икки қаватли хумбузларда пиширилган. Якке-Парсан-2 ёдгорлиги Оқчадарё хавзасида 2,5 гектар миқдорий жиҳатидан бошқа манзилгоҳлардан ажралиб туради. Ёдгорлик уй-хоналари ички қисмидан бронзадан қилинган меҳнат қуроллари ва уларни маҳсус тайёрлайдиган қолип қолдиқлари топилган. Хумбузтепа турар-жойлари ярим ертўла, ёғоч устунли шаклда, мудофаа девор билан ўраб олинмаган. Уларни илк темир даврида қишлоқ типига аҳоли турар-жойлари бўлган деган ҳулосаға келиш мумкин.

Хоразмнинг Оқчадарё хавзаси географик ҳолатини тасвир қилган Бухоро воҳасида фаолият олиб борган Вобкент дарёси Чордара, Қумрабод, каби кичик хажмли қишлоқларда кечган иқтисодий ва этник-маданий муносабатлар кечишиға омил бўлган. [3-С.531-532].

Ўрта Зарафшонда худудида Қўрғонча ва Лолазор манзилгоҳлари илк Темир даврига оид бўлиб, уларнинг ривожланишига булоқлар сабаб бўлган [4-С.7-22].

Жанубий Сўғд худудида эса илк Темир даврига оид Танхосдарё ва Шўробсойда сув таъминоти барқарор бўлганлиги боис Сарой 1,2, Шўроб каби қишлоқларда ўрнашган аҳоли хўжаликни барча соҳаларини ривожлантиришга бўлган омиллардан фойдаланган [5-С.154-161].

Сурхон воҳасида Шерободдарё ва деҳқончилик воҳасида Жарқўтон, Кучук ва Талашкантепа аҳоли турар-жойларида истиқомат қилган аҳоли хўжалик машғулотларини олиб боришига Шерободдарё тараққиёти сабаб бўлган. [6-С.55) 7-С 19-20. 8-С 97-98].

Археологик тадқиқотлар натижаларига оид Фарғона водийсида Қорадарё ва Сўх дарёлари сув таъминоти барқарор бўлганлиги боис, Далварзин, Эйлатан қалъалари аҳолиси кундалик амалий машғулотларида сунъий суғорма деҳқончилик, савдо ва хунармандчилик соҳаларини ривожлантирганлар[9-С.199-200. 10.С. 28-45].

Шу тариқа Ўзбекистон худудида мил.авв.Х-VII асрларда маданий-хўжалик микровоҳалари вужудга келиши, уларда кечган ижтимоий-иқтисодий ва этномаданий муносабатлар ривожланишининг иқтисодий омилларда дарёлар динамикаси муҳим аҳамият касб этган. Шу муносабат билан Хоразм воҳасида Бозорқалъа ва Динғильжа маданий-хўжалик микровоҳалар таркиб топган. Амударё сўл соҳили худудида Хива ва Ҳазорасп маданий-хўжалик деҳқончилик ваҳолари шаклланган. Бухоро воҳасида эса Чордара ва Қумробод, Ўрта Зарафшонда Лолазор, Смарақанда, Жанубий Зарафшонда Сарой, Шўроб, Сурхон воҳасида Талашкан, Кучуктепа, Қизилтепа, Фарғона водийсида Далварзин ва Эйлатан каби маданий-хўжалик микровоҳалари марказлари вужудга келган. Мазкур қалъалар теварак-атрофни қамраб олган деҳқончилик ваҳаларни шаҳар-давлатлар ҳамда диний-мафкуравий марказ марказлар вазифасини бажарган. Жамиятда бошқарув тизими вазифасини “Қохин” бажарган.

Илмий ҳолислик, тарихий-хронологик изчиллик, назарий-қиёсий таҳлил, мунозара, умумлаштириш, мантикий хулоса, археология, география, этнография фанлари натижаларидан фойдаланилди.

НАТИЖАЛАР ВА МУҲОКАМА

Ўзбекистон табиий-иқтисодий регионларда маданий-хўжалик худудлари географик ҳолатини намоён қилган ўтроқ аҳолининг хўжалик соҳаларида эришган натижалари асосида темир даври жамиятининг ривожланиши аҳолининг маълум географик худудда марказлашиши, табиий ресурслардан уддабурон ва эпчил тарзда фойдаланиши масалаларига оид тадқиқотчилар нашрларида ўз маъносини топган. Тадқиқотчилар нашрларда қайд қилинган тарихий маълумотларни назарий-қиёсий жиҳатидан таҳлил қилинди. Бунда темир даврида кечган ижтимоий-иқтисодий ва этник маданий муносабатлар тарихий-географик худудларда нотекис ривожланиши, географик хусусият, ижтимоий-иқтисодий ва этномаданий омиллар таҳлил қилинди. Шу маънода қуйидаги натижалар ойдинлаштирилди.

Ўзбекистон маданий-хўжалик худудларида истиқомат қилган аҳолининг сернам ва серунум текислиги, тоғ олди этақларини ўзлаштириш мақсадида сувдан фойдаланиш тажрибаси, Амударё, Зарафшон, Чирчик, Норин, Шерободдарё, Сурхондарё, Тўполондарё, улардан чиқарилган тармоқлари йуналишлар, улар боши, ўртаси ва охирида аجدодларимиз томонидан бунёд қилинган қалъалар тўғрисида маълумотлар қайд қилинди.

ХУЛОСА ВА ТАКЛИФЛАР

Юқорида қайд қилинган таҳлил ва натижалар асосида қуйидаги хулоса қайд қилинди.

-Бронза даври жамиятининг ижтимоий-иқтисодий ва этномаданий муносабатлар ривожланиши энеолит даври аҳолиси хўжалик соҳасида эришган натижалари асосида нотекис ривожланиши Устюрт, Қуйи Амударё, Зарафшон водийси қуйи хавзаси худудларида давом этган.

-Мил.авв.Х-V асрларда Ўзбекистон маданий-хўжалик худудларда жамиятнинг ижтимоий-иқтисодий ва этник маданий ривожланишида туб ўзгаришлар содир бўлган. Мазкур тарихий даврда аجدодларимизнинг сернам ва серунум текислигини ўзлаштирилиши

кенг тус олганлиги боис, маданий-хўжалик микровохалари, уларнинг марказлари турар-жойлар жамиятни ривожланиши мезони бўлган. Шу жиҳатларни инобатга олиб қуйидаги таклифлар илгари сурилди:

-Темир даври жамиятининг иқтисодий-маданий ривожланишига бўлган омилларни географик хусусият асосида ўрганиш;

-Темир даври жамиятида ижтимоий-иқтисодий ва этномаданий муносабатларни бир маромда маданий-хўжалик ҳудудларида бир маромда ривожланмаганлигини таҳлил қилиш.

-Мазкур тарихий давр жамиятининг ривожланиш натижалари-илк давлатчилик шакли-шаҳар-давлатнинг вужудга келиши ва ривожланиш тарихини ёритиш каби таклифлар қайд қилинди.

Иқтибослар / References / Сноски

- 1.Итина М.А. Поселение Якке-Парсан-2(раскопки 1958-1959 гг) //МХЭ,- М:Наука,1963. Вып. VI.
- 2.Баратов С.Р, Рахманов У.В, Матрасулов Ш, Садуллаев Б, Рахимов Ш. Археологические исследования поселения Хумбузтепе в 2011-2012 гг. //Археологические исследования в Узбекистане в 2012 г-Самарканд.2013.
- 3.Мухамеджанов А.Р, Валиев П.С. Работы Бухарского отряда //АО. 1977-М:Наука, 1978.
- 4.Бурякова Э.В. Поселение Лолазор- предшественник города на Афрасиабу.//К исторической топографии древнего и средневекового Самарканда //Ташкент: Фан, 1981.
- 5.Сагдуллаев А.С. Поселения раннежелезного века в бассейне Кашкадарьи /СА-М:Наука, 1984 № 3.
- 6.Аскарлов А. Абдуллаев Б. ДЖаркутан-Ташкент.: Фан, 1983.
- 7.Хуфф Д, Шайдуллаев Ш.В. Некоторые результаты работ Узбекско-германской экспедиции на городище ДЖаркутан//ИМКУ-Самарканд, 1999. Вып.30.
- 8.Ўзбекистон тарихи-Тошкент:Ўзбекистон 2023-Б. 97-98.
- 9.Заднепровский Ю.А. Чустская культура в Ферганской долине //Средняя Азия в эпоху камня и бронзы-М.Л: Наука, 1966.
- 10.Заднепровский Ю.А. Городище Эйлатан (К вопросу о датировке памятника//СА-М: Наука, 1960. Вып-3.

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

3 JILD, 6 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

TOM 3, HOMEP 6

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 3, ISSUE 6

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Тадqiqот город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000